

Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) 2019-2022

Beslutad av Kommunstyrelsen: 2019-10-09/§243

Diarienummer: KS/2018:258

Dokumentansvarig nämnd: Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig tjänsteperson: Säkerhetssamordnare

Vision Policy Strategi Plan Riktlinje

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	4
2.1 Syfte	5
2.2 Mål	5
3. Problembild	6
3.1 Nationell problembild	6
Alkohol	6
Narkotika	6
Dopning	7
Tobak	7
3.2 Mjölby kommuns problembild	8
Alkohol	8
Narkotika	8
Dopning	9
Tobak	9
4. Mål och aktiviteter	11
Mål 1	12
Mål 2	13
Mål 3	14
Mål 4	15
Mål 5	16
5. Ansvar och uppföljning	17
Referenser	18

1. Sammanfattning

Mjölby kommun är en del av det nationella arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) som av regeringen sammanfattats i det övergripande målet om *ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk*. Målet med kommunens handlingsplan är att bidra till en hållbar utveckling i Mjölby kommun, genom en god folkhälsa, minskad brottslighet samt minskade sociala och ekonomiska kostnader för samhället.

Rätten till bästa möjliga hälsa och den svenska välfärdsmodellen är grundförutsättningar som gäller även i det ANDT-preventiva arbetet. De preventiva insatser som har starkast stöd i forskningen är tillgänglighetsbegränsande insatser, vilket utgör basen i ANDT-politiken.

Det generellt preventiva arbetet behöver kompletteras med insatser för att nå personer som lever i en socialt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende. Skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper är tydliga när det gäller hälsoproblem orsakade av ANDT.

Väl fungerande hälsofrämjande, förebyggande samt vårdande och stödjande insatser i ett tidigt skede ger positiva effekter på barns framtida hälsa och välbefinnande, som i sin tur skapar positiva effekter för samhället. Förskola och skola spelar en viktig roll när det gäller att förebygga och fånga upp problem i ett tidigt skede och lägger en stabil grund för framtiden.

Fokus i handlingsplanen ligger därför på en minskad tillgång, uppskjuten debut, minskat missbruk, tillgång till god vård och minskade skador på grund av ANDT.

2. Inledning

Centrala begrepp

- ANDT står för Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak.
- Barn och ungdom är personer under 18 år.
- Unga vuxna är personer mellan 18-25 år.

Flertalet av våra barn och unga har det bra i Sverige i dag. De är friska och har en bra kontakt med sina vårdnadshavare och trivs i skolan. Utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter är brett för barn och unga och många människor utbildar sig för att utvecklas och möta arbetsmarknaden

Men det finns även en annan verklighet där många människor inte känner sig delaktiga i samhället. Utanförskap och otrygghet är faktorer som påverkar risk för kriminalitet, användande av droger eller andra sociala problem. Det finns människor som av ett eller annat skäl behöver extra stöd av samhället för att skapa ett tryggt och bra liv. Kommunen och andra huvudmän kan på olika sätt bidra till att motverka en sådan ogynnsam utveckling. Ett effektivt förebyggande arbete kan minimera risker att individer och/eller grupper hamnar i utanförskap.

Som ett led i detta arbete har regeringen tagit fram en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016-2020. Länsstyrelsen i Östergötland har brutit ner den nationella strategin i en regional strategi för ANDT-arbetet i Östergötlands län 2016-2020. Den regionala strategin utgår från det övergripande målet om *ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk*. För att leva upp till detta har sex underliggande målområden pekats ut, samma målområden som också finns med i den nationella strategin:

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.
3. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
4. Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt.

Kommunerna pekas i den regionala strategin ut som en viktig samhällsaktör i det förebyggande arbetet.

2.1 Syfte

Alla invånare i Mjölby kommun har rätt till ett liv som är skyddat från alkohol- och droger, såväl i hemmet, arbetsplatsen, skolan, som samhället i stort. Denna handlingsplan ska ange inriktningen för kommunens arbete mot ANDT och utgöra utgångspunkt för verksamheternas konkreta åtgärder.

Mjölby kommuns handlingsplan mot ANDT betonar kommunens ansvar för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. För att nå målen i handlingsplanen krävs samarbete mellan kommunens verksamheter, med andra huvudmän, myndigheter, ideella föreningar och organisationer.

Arbetet ska genomsyras av:

- Barnperspektivet där barnens rättigheter och möjligheter, utifrån FN:s barnkonvention, sätts i centrum.
- Genusperspektivet, som pekar mot en organisation som ger alla lika möjligheter.
- Mångfaldsperspektivet, där individer med olika förutsättningar och bakgrund tillmäts samma betydelse.

2.2 Mål

Målet med handlingsplanen är att bidra till en hållbar utveckling i Mjölby kommun, genom en god folkhälsa, minskad brottslighet samt minskade sociala och ekonomiska kostnader för samhället. Detta görs med utgångspunkt i de fem första målen från den nationella samt den regionala strategin:

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.
3. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
4. Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

3. Problembild

3.1 Nationell problembild

Alkohol

Ser man över ett längre tidsperspektiv har totalkonsumtionen av alkohol ökat. Under de senaste åren har dock konsumtionsutvecklingen gradvis sjunkit och beräknas nu vara den lägsta på tio år. Gruppen med högst alkoholkonsumtion är unga män i åldern 16-29 år.

Fler män än kvinnor uppger fortfarande en riskkonsumtion av alkohol 2018, trots att den minskar något bland män, men är oförändrad bland kvinnor. En större andel personer med gymnasial utbildning uppger riskkonsumtion jämfört med personer med förgymnasial och eftergymnasial utbildningsnivå. Riskkonsumtion uppges oftare av födda i Sverige eller övriga Norden än bland personer födda i övriga Europa eller övriga världen.

Enligt Folkhälsomyndighetens folkhälsodatabas 2013-2016 är 13 procent av kvinnorna i riket riskkonsumenter av alkohol, i Östergötland var motsvarande siffra 11 procent. För män är andelen i riket 20 procent, medan det i Östergötland är 21 procent.

Folkhälsomyndigheten redovisar att antalet stadigvarande serveringstillstånd för servering av spritdrycker, vin och starköl i länet under perioden 2009 till 2018 har ökat från 534 till 643.

Alkoholkonsumtion kan leda till negativa konsekvenser för individen samt för personer i omgivningen, inte minst barn och unga. Förutom de omedelbara risker det innebär att växa upp i en miljö där det förekommer missbruk, riskerar barn som växer upp i sådana miljöer att själva senare i livet utveckla missbruks- och beroendeproblem.

Att förebygga en tidig alkoholdebut är också en viktig del i det preventiva arbetet mot narkotika då tidig användning av alkohol är en tydlig riskfaktor för ett senare bruk av droger. Forskning visar att ungdomar som regelbundet dricker sig berusade är mer benägna att prova cannabis än de som aldrig gör det.

Narkotika

I den vuxna befolkningen i Sverige uppgav ungefär 2,5 procent år 2015 att de använt cannabis under de senaste 12 månaderna och cirka 0,7 procent uppgav att de gjort det de senaste 30 dagarna. Cannabiskonsumtion är vanligare bland män än bland kvinnor och användningen är betydligt vanligare i unga år.

Bland elever i årskurs 9 uppgav ungefär 5 procent år 2015 att de använt cannabis (eg. narkotika) de senaste 12 månaderna. I årskurs 2 på gymnasiet är motsvarande siffror ungefär 11 procent. Cannabisanvändning är vanligare bland pojkar än bland flickor i båda årskurserna. Andelen cannabisanvändare har inte förändrats nämnvärt under de senaste tio åren, men i den grupp som använder finns tecken på en ökad användningsfrekvens.

Den narkotikarelaterade dödligheten är relativt hög i Sverige vilket är oroande och måste tas på stort allvar. Det saknas säkra data när det gäller omfattningen av missbruket av övriga narkotiska preparat.

Precis som vid missbruk av alkohol kan missbruk av narkotika leda till negativa konsekvenser för individen samt för personer i omgivningen. Utöver att arbeta preventivt mot konsekvenser för den enskilde individen och dess anhöriga så handlar det preventiva arbetet mot narkotika också om att motverka brottslighet.

Bruk, överlåtelse och smuggling är uppenbara brott mot narkotikastrafflagen. Till den narkotikarelaterade brottsligheten hör dock även brott som krävs för att finansiera ett missbruk (t.ex. stöldbrott), brott som begås under påverkan av narkotika (t.ex. misshandel) och de brott som begås för att upprätthålla marknaden för narkotika (t.ex. utpressning och hot).

Dopning

Enligt de riksrepresentativa undersökningar som har genomförts i Sverige har omkring en procent av männen och mindre än en halv procent av kvinnorna någon gång provat anabola androgena steroider, AAS. Utifrån den senaste frågeundersökningen som genomfördes av Statens folkhälsoinstitut framgår att bruket av dopningsmedel är vanligast bland män mellan 18 och 34 år som regelbundet styrketränar på gym.

Man skiljer mellan *doping* som regleras av Riksidrottsförbundet och *dopning* som regleras i lagstiftning.

Tobak

Daglig tobaksrökning minskade under 2006–2018 bland kvinnor och män, i alla åldersgrupper, i alla utbildningsgrupper och oberoende av födelseland. Lika många kvinnor som män uppger att de röker dagligen 2018 och andelen som uppger att de röker dagligen är fortsatt större bland personer med förgymnasial och gymnasial utbildningsnivå, jämfört med dem med eftergymnasial utbildningsnivå. Även bland personer födda i Europa (utom Norden) och utanför Europa uppger fler att de röker än bland personer födda i Sverige.

Högst andel rökare finns i åldersgruppen 45-64 år. De grupper i befolkningen som röker mest är lågutbildade kvinnor och män födda utanför Europa. Fyra procent av kvinnorna i landet snusar dagligen. Motsvarande siffra bland männen är 18 procent. Totalt använder ungefär 2,3 miljoner människor i Sverige någon form av tobak.

Då tobak är en laglig produkt, handlar det preventiva arbetet främst om att motverka de stora hälsorisker som tobaksrökning innebär. Regeringen vill se ett fortsatt minskat tobaksbruk där rökningen ska vara starkt reducerad och inte längre utgöra ett dominerande folkhälsoproblem. Det finns därför ett nationellt mål om att nå ett rökfritt Sverige till år 2025.

Att förebygga rökning är också en viktig del i det preventiva arbetet mot narkotika då tidig användning av tobak, precis som alkohol, är en tydlig riskfaktor för ett senare bruk av droger. Forskning visar att det är betydligt vanligare att ha testat cannabis bland individer som brukar tobak än bland de som inte gör det.

3.2 Mjölby kommuns problembild

Alkohol

I Mjölby kommun har andelen invånare med riskabla alkoholvanor under en tid stadigt minskat för att under de två senaste åren åter börja öka. 2018 bedömdes cirka 14 procent av kommunens befolkning ha riskabla alkoholvanor, vilket kan jämföras med 16 procent nationellt. Precis som på nationell och regional nivå så är män i större utsträckning än kvinnor riskkonsumenter av alkohol, 9 procent av kvinnorna i förhållande till 20 procent av männen.

Trots att kvinnor i betydligt lägre omfattning är riskkonsumenter av alkohol än män så är det ovanligt många kvinnor i kommunen som dör varje år av en alkoholrelaterad diagnos. Något som dessutom ser ut att öka. I Mjölby dör 16,5 kvinnor per 100 000 invånare varje år. Nationellt är motsvarande siffra 11. Bland männen i kommunen dör 21,7 män per 100 000 invånare varje år, att jämföras med 36 nationellt. Medan kvinnorna ser ut att i allt större utsträckning dö av alkoholrelaterade diagnoser så är utvecklingen omvänd för män, det har under många år minskat.

30 % av eleverna i grundskolans åk 8 och år 2 på gymnasiet i Mjölby kommun uppgav 2018 att de druckit alkohol mer än en gång. Det är den lägsta andelen sedan 2014. Antalet är något färre än i länet i stort. Någon större skillnad mellan killar och tjejer kan inte ses, däremot är det betydligt vanligare i år 2 på gymnasiet än i åk 8. Det är dessutom oftare förekommande i Mjölby kommuns år 2 än i år 2 i länet i sin helhet.

Huvuddelen av ungdomar i åk 8 som dricker alkohol uppger att de har tagit den hemifrån utan lov eller fått från sina kompisar. Huvuddelen av ungdomar i år 2 på gymnasiet har fått från kompisar eller köpt av någon som säljer till ungdomar.

Folkhälsomyndigheten redovisar att antalet stadigvarande serveringstillstånd för servering av spritdrycker, vin och starköl i Mjölby kommun under perioden 2009 till 2018 har ökat från 26 till 32.

Narkotika

I Mjölby kommun uppger 1,8 % att de använt cannabis någon gång under det senaste året, vilket är lägre än i riket i stort. Det är något vanligare bland män än kvinnor.

Cannabis är den drog som är vanligast förekommande i kommunen enligt de mätningar av avloppsvattnet som görs. Avloppsmätningen för 2018 visade på en negativ utveckling i kommunen där samtliga testade substanser förekom i större utsträckning i avloppsvattnet än under 2017. För både cannabis och amfetamin tillhör Mjölby kommun dessutom de kommunerna med högst nivåer i länet. De flesta kommuner i länet har dock en liknande resultatutveckling som Mjölby kommun, där högre nivåer uppmätts från år till år.

I narkotikakartläggningen för 2018 framkommer att sammanlagt 72 rapporteringar om narkotikamissbrukare med Mjölby kommun som bostadskommun gjorts. Detta kan jämföras med 43 stycken 2017 och 40 stycken 2016. Huruvida detta är unika individer eller om någon rapporterats in från flera verksamheter går tyvärr inte att utläsa av resultatet. De största skillnaderna i antalet inrapporterade ses från Polismyndigheten och verksamheter i samverkan. Huruvida detta är resultatet av ett utökat polisiärt tryck mot narkotikabrott samt förbättrat

samverkansarbete eller ett ökat antal narkotikamissbrukare går inte att utläsa. Medan den narkotikarelaterade dödligheten under lång tid ökat nationellt har den dock minskat i Mjölby kommun.

Sammanlagt uppger 4 % av eleverna i grundskolans åk 8 och år 2 på gymnasiet i Mjölby kommun att de använt narkotika en eller flera gånger vilket är färre än i länet i sin helhet. Det är klart vanligare i år 2 på gymnasiet än i grundskolan, i båda fallen ligger kommunen även lägre än i länet i stort. Några större skillnader kan inte heller ses över tid.

Polismyndighetens bild av narkotikasituationen i Mjölby kommun är att det finns en utbredd tillgång och efterfrågan. Det finns stora aktörer på marknaden i kommunen, men också en bred grupp av säljare, företrädesvis ungdomar och unga vuxna. Dessa säljer framförallt för att finansiera det egna missbruket.

Problematiken är främst koncentrerade till Mjölby stad och Skänninge, men information om förekomst av narkotika finns i princip i alla delar av kommunen. De vanligast förekommande preparaten är amfetamin, cannabis samt läkemedel som klassas som narkotika. Även kokain och olika internetdroger förekommer.

Dopning

Det finns väldigt lite statistik kring användningen av dopningsmedel i kommunen. Att det förekommer vet vi baserat bland annat på samverkan med polisen och de brottsanmälningar som görs kopplat till området. Precis som inom narkotika så är dopning till stor del ett upptäcktsbrott, det vill säga att den faktiska statistiken säger mer om polisiära insatser och samverkan mellan olika aktörer än det faktiska bruket och tillgången.

Kommunens nätverksarbete mot dopning, 100% ren hårdträning, implementerades år 2013. Idag är sju av kommunens 11 gym medlemmar i nätverket och ytterligare två är på väg att ansluta sig. Ett antal av gymmen i kommunen är i stor utsträckning obemannade. Det innebär ännu större utmaningar i det preventiva arbetet mot dopning när den annars naturliga vardagstillsynen över verksamheten och de som tränar där inte finns.

Tobak

17 procent av invånarna i Mjölby kommun uppger att de använder tobak dagligen vilket är lägre än i riket i stort. Det är fler män än kvinnor som använder tobak dagligen. Medan det bland män är vanligare att snusa, är det vanligare att röka bland kvinnorna. Rökningen visar på minskning över tid, medan snusningen ligger stabilt sedan många år tillbaka.

Rökningen bland unga i Mjölby kommun under 2018 minskade rejält. 21 % av eleverna i grundskolans åk 8 och år 2 på gymnasiet uppger att de röker ibland eller varje dag. Tidigare har trenden visat att andelen som röker, särskilt i år 2 på gymnasiet, ökar. Flickor röker i högre utsträckning än pojkar. 10 % av eleverna i åk 8 uppger att de någon gång provat att röka medan motsvarande siffra i år 2 är 36 %.

I motsats till rökare har andelen unga som snusar ökat de senaste åren. 2018 uppgav 10 % av eleverna i åk 8 och år 2 på gymnasiet att de snusar ibland eller varje dag. Att snusa är betydligt vanligare bland pojkar än flickor och det är dessutom vanligare att snusa i Mjölby kommun än i övriga länet.

Mjölby kommun har under flera år arbetat med konceptet rökfri skolgård. Över åren har det beslutats om flera förelägganden gentemot skolor som t.ex. inte skyltat skolgårdarna med rökförbud eller städat undan askkoppar och annat som kan uppmuntra till rökning. Arbetet har haft effekt och Miljökontorets bedömning är att det idag är tydligt skyltat att rökförbud råder och inom vilket område det gäller. Det står inte längre någonstans i skolornas ordningsregler att rökning får ske på skolområdet och det har inte förekommit rökning på flera år på skolområdena vid tillsyn. Andelen fimpar och cigarettpaket på skolområdena har även minskat avsevärt.

Det finns idag 14 tobaksförsäljare per 10 000 invånare, 15 år och äldre, i Mjölby kommun, vilket är fler än riket generellt där det finns 12,7.

4. Mål och aktiviteter

Med rätten till bästa möjliga hälsa som utgångspunkt och den svenska välfärdsmodellen som grund, är generella insatser som omfattar hela befolkningen grunden även i det ANDT-preventiva arbetet. En annan viktig utgångspunkt är att insatser ska vila på kunskap och effektiva metoder. De preventiva insatser som har starkast stöd i forskningen är tillgänglighetsbegränsande insatser, vilket utgör basen i politiken. Exempelvis kan informationsinsatser ha ett värde för att skapa förståelse för de grunder som politiken vilar på.

Det generellt preventiva arbetet behöver kompletteras med insatser för att nå personer som lever i en socialt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende. Skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper är tydliga när det gäller hälsoproblem orsakade av ANDT. Skillnader i bruk, riskbruk, missbruk och beroende påverkas även av andra demografiska förhållanden såsom kön, ålder, etnisk bakgrund och boendeort. Det är därför av strategisk betydelse att ha kunskap om faktorer som påverkar missbruk och beroende och att dessa skiljer sig åt vad gäller kvinnor och män både vad gäller uppkomsten av missbruk och beroende och dess effekt på hälsan.

Väl fungerande hälsofrämjande, förebyggande samt vårdande och stödjande insatser i ett tidigt skede ger positiva effekter på barns framtida hälsa och välbefinnande, som i sin tur skapar positiva effekter för samhället. Det finns stöd för att en god relation mellan barn och vårdnadshavare minskar risken för alkoholmissbruk, drogmissbruk, rökning, fetma, ohälsosamma matvanor och olycksfallsskador. Förskola och skola spelar en viktig roll när det gäller att förebygga och fånga upp problem i ett tidigt skede och lägger en stabil grund för framtiden. Samverkan mellan skola och vårdnadshavare är viktig.¹

¹ Regional strategi för ANDT-arbetet i Östergötlands län 2016-2020

Mål 1

Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska

Insatsområden/aktiviteter	Indikator	Målvärde	Ansvarig nämnd	Kostnadskrävande utöver arbetstid	
Insatsområde 1	Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn.	Erbjuda krogpersonal utbildning i metoden Ansvarsfull alkoholservice.	1 tillfälle/år	Omsorgs- och socialnämnden	
Aktivitet 1.1	Regelbunden tillsyn på/hos -Utskänkningsställen - Tobaksförsäljare - Folkölsförsäljare				
Aktivitet 1.2	Ansvarsfull alkoholservice				
Insatsområde 2	Samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande verksamhet på alla nivåer.	Implementera metoden "Tillsammans mot nättdroger" hos samtliga, inom kommunen, verksamma postombud.	100%	Kommunstyrelsen	
Aktivitet 2.1	Lokal Arbetsgrupp (LAG-grupp)				
Aktivitet 2.2	Länsstyrelsens ANDT-nätverk				
Aktivitet 2.3	Regionala brottsförebyggande rådet (rEgbrå).				
Aktivitet 2.4	Prevention av dopning i Sverige (Prodis). 100% Ren Hårdträning (Arbetsmetoden)				

Mål 2

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska

Insatsområden/aktiviteter	Indikator	Målvärde	Ansvarig nämnd	Kostnadskrävande utöver arbetstid	
Insatsområde 1	Reglering och tillsyn för att begränsa marknadsföring och exponering av alkohol och tobak.	Genomförda tillsyner på samtliga utskänkningsställen och/eller butiker.	1 gång/år	Omsorgs- och socialnämnden	
		Genomförda tillsyner på samtliga högstadie- och gymnasieskolor i kommunen avseende rökfria miljöer	1 gång/år	Miljönämnden	
Aktivitet 1.1	Regelbunden tillsyn på/hos: - Tobaksförsäljare - Folkölsförsäljare			Omsorgs- och socialnämnden	
Aktivitet 1.2	Regelbunden tillsyn avseende rökfria miljöer (skolgårdar och liknande)			Miljönämnden	
Insatsområde 2	En hälsofrämjande skola utifrån elevers olika förutsättningar och behov.	Andelen ungdomar i årskurs 8 som provat att röka (enligt Om-mig enkäten).	8,5%	Utbildningsnämnden	
Aktivitet 2.1	Stötta skolor att utveckla och integrera ANDT-frågor i undervisningen				
Aktivitet 2.2	Skapa kunskap om förutsättningar genom Om mig enkäten				
Insatsområde 3	Effektivt arbete mot langning av alkohol och tobak.	Genomförda informationsinsats mot föräldrar i samband med så kallade riskhelger	1/år	Kommunstyrelsen	
Aktivitet 3.1	Föräldrastödsinsatser				
Aktivitet 3.2	Informationsinsatser mot vuxna avseende langning.				Kostnader för t.ex. kampanjematerial, annonsering, aktiviteter
Aktivitet 3.3	Utbildningsinsatser mot butikspersonal.				
Insatsområde 4	Spridning och tillämpning av ett kunskapsbaserat cannabisförebyggande arbete.	Deltagare från Mjölby kommun vid erbjudna läns-gemensamma utbildningar	10 st/år	Kommunstyrelsen	
Aktivitet 4.1	Utbildning och kunskapsstöd till berörda professioner som möter ungdomar.				Vikariekostnader i de fall målgruppen är professioner där det krävs

Mål 3

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar ett skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska

	Insatsområden/aktiviteter	Indikator	Målvärde	Ansvarig nämnd	Kostnadskrävande utöver arbetstid
Insatsområde 1	Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män samt flickor och pojkar inom, socialtjänsten och inom andra arenor som socialtjänsten kommer i kontakt med.			Omsorgs- och socialnämnden	
Aktivitet 1.1	Bred samverkan mellan Mini-Maria och andra aktörer som möter ungdomar.				
Insatsområde 2	Dopningsförebyggande arbete inom motionsidrotten.	Andelen gym i kommunen som ingår i Prodisnätverket och har utbildad personal enligt 100% ren hårdträning-modellen	100%	Kommunstyrelsen	
Aktivitet 2.1	Motivera gym och motionshallar att delta och engagera sig i 100 % Ren Hårdträning.				
Aktivitet 2.2	Erbjuda anställda på gym och motionshallar utbildningsinsatser inom ramen för 100% Ren Hårdträning.				
Aktivitet 2.3	Upprätthålla nätverket 100% Ren Hårdträning.				

Mål 4

Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet

	Insatsområden/aktiviteter	Indikator	Målvärde	Ansvarig nämnd	Kostnadskrävande utöver arbetstid
Insatsområde 1	Samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån kvinnors och mäns samt flickor och pojkars specifika förutsättningar och behov.			Omsorgs- och socialnämnden	
Aktivitet 1.1	Skapa ett förtroendefullt arbetsklimat mellan olika professioner.				
Insatsområde 2	Insatser för att nå kvinnor och män samt flickor och pojkar i en socialt och hälsomässigt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende.	Andel personer som söker kontakt hos Beroendekliniken eller Minimaria och erbjuds en första kontakt inom två veckor	100%	Omsorgs- och socialnämnden	
Aktivitet 2.1	Kartlägg målgruppen för att identifiera dem.				
Aktivitet 2.2	Samverkan mellan olika aktörer för att uppnå högsta möjliga effekt av insatser.				

Mål 5

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör eller skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

Insatsområden/aktiviteter	Indikator	Målvärde	Ansvarig nämnd	Kostnadskrävande utöver arbetstid	
Insatsområde 1	Tidig uppmärksamhet av riskbruk och beroende.	Andelen kvinnor som dör till följd av alkoholmissbruk (Folkhälsomyndighetens alkoholindex)	10	Omsorgs- och socialnämnden	
Aktivitet 1.1	Identifiera riskgrupper utifrån narkotikakartläggning i kommunen.				
Aktivitet 1.2	Använda de behandlingsmetoder som kommunen har tillgång till.				
Aktivitet 1.3	Ägna särskild uppmärksamhet åt alkoholindex dödlighet för kvinnor				
Insatsområde 2	Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till flickor och pojkar som föds med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt, inklusive förekomst av våld med koppling till alkohol eller narkotika utifrån deras förutsättningar och behov.	Andelen ungdomar i årskurs 8 i grundkolan och år 2 i gymnasiet som uppger att det skulle vara lätt att vända sig till någon på skolan vid problem eller bekymmer (enligt Om-mig enkäten).	85%	Omsorgs- och socialnämnden	
Aktivitet 2.1	System med särskilt kvalificerad kontaktperson till barn och ungdomar med behov av extra stöd i vardagen.				
Aktivitet 2.2	Råd, stöd och behandling vid ungdomsmottagningen MiniMaria				
Aktivitet 2.3	Fältsekreterare med ett uppsökande förebyggande och rådgivande uppdrag gentemot ungdomar				
Insatsområde 3	Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall till följd av alkohol- och narkotikabruk.	Antalet genomförda kommungemensamma informationsinsatser	1/år	Omsorgs- och socialnämnden Utbildningsnämnden Kommunstyrelsen	
Aktivitet 3.1	Informationsinsatser				Kostnader för t.ex. kampanjematerial, annonsering, aktiviteter

5. Ansvar och uppföljning

Genomförandet av handlingsplanen mot ANDT förutsätter långsiktigt hållbara strukturer på alla nivåer i samhället.

På nationell nivå bidrar Folkhälsomyndigheten till genomförandet genom olika former av kunskapsstöd. Sammanlagt räknas 14 myndigheter som ansvariga inom ANDT-området.

På regional och lokal nivå har kommuner och regioner huvudansvaret för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet inom förskola och skola, kultur- och fritidsverksamhet, alkohol- och tobakstillsynen, individ och familjeomsorgen, missbruks- och beroendevården, behandling och rehabilitering. Länsstyrelserna är centrala aktörer för samordning av ANDT-arbetet på regional och lokal nivå.

Handlingsplanen mot ANDT ska följas upp årligen utifrån mätbara mål. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljningen av handlingsplanen. Nämnderna ansvarar för genomförande och uppföljning av de aktiviteter som finns utpekade i planen. Nämnderna bär även sina egna respektive kostnader för genomförandet av planen.

Referenser

Livsstilsenkäten Om mig – riktas till ungdomar i åk 8 på grundskolan och åk 2 i gymnasieskolan i Östergötlands län

Folkhälsomyndighetens Indikatorlabb (Uppföljning av ANDT)

Folkhälsomyndighetens Folkhälsostudio

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

Lägesbild narkotikasituationen i Mjölby kommun, KS/2018:76

Uppföljning av lägesbild över narkotikasituationen i Mjölby kommun, KS/2018:76

Uppföljning handlingsplan ANDT, KS/2014:227

Mjölby kommuns folkhälsorapport, KS/2017:51

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016 – 2020, Regeringens skrivelse 2015/16:86

Regional strategi för ANDT-arbetet i Östergötlands län 2016-2020, 2016:16

Cannabis – om spridningen, skadeeffekterna, sambanden med tobak och hur missbruk kan förebyggas, Statens folkhälsoinstitut

Dopning i samhället – Vad? Hur? Vem? Varför?, Statens folkhälsoinstitut